

Neden adayım???

ÖV : 24.03. 2004

Değerli Arkadaşlarım,

Uzun zamandır düşündüm ve rektörlük görevine talip olmaya karar verdim. Nedenini sizlerle açık kalplilikle paylaşmak istiyorum. Rektörlük benim için yapılacak iş, bir hedef olduğu sürece önemlidir. Önümüzdeki dönemde de Üniversitemizin yeni sorunlarla karşılaşacağını ve bu sorunların yapısal olduğunu düşünüyorum. Bir savaş vermek gerekecek. Bu savaşın ise alışılmış kalıplar için de değil alışılmamış düşünerek verilebileceğine inanıyorum. Bu nedenle sizlere düşüncelerimi sunmayı uygun gördüm. Bana ve teşhislerime inanırsanız bana vereceğiniz destekle bu savaşı başaracağımıza inanıyorum. Düşündüğüm yönetim modeli ise tamamen bir yenileşme hedefine kilitlenmeyi öngörüyor. Benim için rektörlük görevinin ancak böyle bir bağlamda önemi var. Bu da, daha cesur, *denenmemişe cesaret eden*, proaktif, iyi tanımlanmış hedefler peşinde koşan bir yaklaşım gibi düşünülebilir.

Rekabet yükseköğretim hayatımızda artık çok önemli. Geleneksel yaklaşım, yani alışageldiğimiz çözümler ve yönetsel yaklaşımlar, ne rekabeti ne de üniversitelerin çağımızda karşılaştığı sorunları göğüslemeye yeterli. ÖSYM çerçevesinde en iyi öğrenciyi alan ve bu sayede çok iyi bir imaj sağlamış olan BÜ'nin, geçmişin politikaları ile rakiplerine olan üstünlüğünü daha uzun süre sürdürmesi mümkün değil. Üniversitemizin geçmişi ve kalitesi kadar devlet üniversitelerinin verdiği bedava eğitim de öğrenci tercihlerinin lehimize işlemesine yardımcı oluyor. Bu ne kadar devam eder? Eğer devam etmeyecekse elimizde politika ve strateji olarak neler var? Bu konuda pek fazla toplu düşünce ürettiğimizi sanmıyorum.

Diğer taraftan ülkemiz artık üniversitelerin diğer iki fonksiyonu olan araştırma ve topluma hizmet unsurlarını da önemsemeye başlamıştır. ODTÜ, İTÜ, Sabancı, Bilkent, Koç gibi rakipler de bu unsurları öne çıkaran bir rekabet politikası oluşturmaktadırlar. Atak devlet üniversiteleri, devlet desteklerine talip olarak, vakıf üniversiteleri ise belirledikleri stratejileri yönünde dinamik, girişimci bir ruhla ve takım oyununa yatkın tavırlarıyla yol almaktalar. BÜ derhal bir araştırma bilinci ve araştırma "master planı" oluşturmalıdır. Şu anda BÜ, en iyi olduğu varsayımıyla, gelişmelere kayıtsız bir tavır sergilemektedir. Büyük projeler etrafında birleşmek, genel stratejiler üretmek yerine herkesin kendi küçük projesini kovaladığı bir ortam vardır. Burada üst yönetime, teşvik etme, ortamı yaratma, engelleri kaldırma, destek sağlama gibi acil görevler düştüğüne inanıyorum.

Eğitim ve eğitim vasıtasıyla gelir sağlama hala açık ara ile önde gelen faaliyet türüdür. Geleneksel olarak eğitime verilen önem eğitimden para kazanmanın güncelliği ile birleşince araştırma faaliyetlerinin tümünden gözden düşmesi tehlikesi belirmektedir. BÜ'nin yumuşak karnı olan araştırma azlığı ve benimsenmesindeki isteksizlik bu durumda, yani dünyanın bilgi toplumuna hızla dönüştüğü bir ortamda, daha da acil bir sorun haline gelmektedir. Bu nedenlerle ve BÜ'nin lisans eğitimindeki başarılı konumu nedeniyle bu hizmetle ilgili yeni bir girişimde bulunmayı düşünmüyorum.

Eğitimle ilgili ikinci endişem paralı ikinci öğretim programlarının kontrolden çıkma eğilimi göstermesi ve akçeli işlerin kolayca kırgınlıklara yol açabilmesidir. Bunun en kestirme çaresinin şeffaflık olduğunu düşünüyorum. Bu hususta ve diğer hususlarda, çıkar çatışmalarına, özellikle aynı kişinin değişik şapkalarla görev yapmasına, fevkalade hassas olduğumu bilmenizi isterim.

Günümüzde üniversitelerde başarı ölçütü, çıktı ve performans olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle öğretim üyelerinin giderek, "asli görevlerine, yani araştırma ve öğretime dönük işlerle uğraşmaya" daha çok, "kuruma hizmete ve kararlara katılmaya" daha az zaman ayırmaları her yerde gözlenen bir gelişmedir. Bu durumun daha başka ve önemli bir sonucu da olmaktadır. Üniversitelerin karşılaştığı ve karşılaşacakları mali baskıları da dikkate alırsak bütün dünyada görülen eğilim, üniversite yönetiminde öğretim üyelerinin bir bölümünün yerine sosyal paydaşların

görev üstlenmesi, klasik katılımcı demokrasinin (shared governance) zayıflamasıdır. Seçilmek isteyen birisinin en kolay yapacağı iş, demokrasi ve katılım gibi kavramları populist bir yaklaşımla kullanıp, bütün bu trendlere karşı olduğunu söyleyip, “kurullar ve demokrasi” sloganları çerçevesinde sizlerden destek istemektir. Ben bunu yapmak istemiyorum. Dünya böyle gitmiyor. Sizlere her zaman doğruyu söylemek istiyorum. Gerek üniversitemizde, gerekse Avrupa’nın çeşitli forumlarında geliştirdiğim deneyimlere dayanarak sizlere neyin arkasında durduğumu, nelere inandığımı, nelerin yapılması gerektiğini samimiyetle söylemek istiyorum. BÜ bu gelişmelerle kavga etmek yerine değişimi biran önce yakalayarak rakiplerine üstünlük sağlamalıdır. Günümüzde ‘demokratiklik’ yerine ‘şeffaflık / hesap verme’ gibi kavramlar gündemimize oturmalıdır. Kaldı ki bu mekanizmalar öğretim üyelerini içeren demokratik mekanizmaları azaltmanın sakıncalarını en aza indirecek niteliktedir. Bu trendi göz önüne alarak üniversitemiz için geleneklerimizi göz ardı etmeden yeni yönetsel yapıların ne olabileceğini düşünmek mecburiyetinde olduğumuza inanıyorum. Diğer taraftan hızla değişen dünyamız, ülkemizde karşılaşılan sorunlar ve dış etkenlerle kurumsal olarak boğuşmak, proaktif, çabuk hareket edebilen, hızlı ve stratejik hedeflere göre düşünebilen bir yönetim modelini gerektirmektedir. Demokratik mekanizmalar ise çok uzun süreli kontroller içermekte olup daha hızlı hesap sorma/ verme mekanizmalarına ihtiyaç vardır.

Kurumun eldeki imkanlar çerçevesindeki stratejileri, bunların değişen koşullar için güncellenmesi ve paylaşılması kurumun yol haritasını oluşturmaktadır. Misyon farklılaşmasını yapamamak Türk yükseköğretim sisteminin büyük sorunudur. Şu ana kadar bu konuda çok gayret ettim; yavaş ve hevesiz bir çalışmadan sonra ancak bir başlangıç metni çıktı. Şimdi yoğun mesai harcıyarak ve dinamik bir şekilde , öncelikler- engeller- aşma yöntemleri- kaynaklar- ölçme yolları- zamanlama hususlarının irdelenerek, plana işlerlik kazandırılması gerekmektedir.

Kaynak yaratmak ve değişik kanallardan gelir sağlamak artık kurumsal özerkliğin neredeyse tanımı haline gelmiş bulunmaktadır. Tüm Avrupa, Kuzey Amerika, Avustralya, devlet katkılarının azalması karşısında tedbir almaya yönelmişken, bizim hala hükümetin kısıntılarını geçici anlaşmazlıklar olarak görmemiz gerçekçi değildir. BÜ, kendi kaynaklarını yaratma konusunda gerekirse özveride bulunmayı göze almalıdır.

Performans göstergelerinin kurumlara tahsis edilen kaynakları da belirlemesi çok yakında şahit olacağımız bir husustur. Üretmek, ürettiklerimizi ölçmek durumundayız. Araştırmaların sosyo-ekonomik fayda unsurunu dikkate almak, mod II projeler eliyle çözüm üretmek , belirli “niş”lerimizi başarı odakları haline getirmek , kısaca pazara sunacak kurumsal “asset”lerimizi bilmek ve değerlendirmek zorundayız.

Kalite güvence sistemini oturtmadan başa gürüşmek hayaldir. Kalite kültürü, tepe yönetimin başlattığı ve yönlendirdiği , tüm üyelerin de bilinçli katkılarıyla destekledikleri kalite ortamına verilen addır. Rektörün bilfiil desteği önkoşul olmaktadır. EUA’nın Kalite Kültürü projesi maalesef yürürlüğe konmamıştır. Bu konuda epey deneyimli olmamın ve UNESCO nezdinde ülke temsilcisi olarak çalışmamın faydası olacağına inanıyorum.

BÜ’nin önemli bir ayrıcalığı gelenekleridir; uluslararası niteliğinin titizlikle geliştirmemiz gereken özelliği olduğuna inanıyorum. Değişim programlarını, İngilizce seviyesi ve kullanımını ve ikinci yabancı dil konularını, becerikli, yapıcı ve tutarlı bir tarzda vurgulamak isterim.

Değerli arkadaşlarım, akademisyen kişiliğimi ön plana alan bir “karşılıklı bilgilendirme” süreci dışında kampanya yapmayı düşünmüyorum; zaten beceremem. Birikimim ve daha ayrıntılı görüşlerim ile ilgili malzemeyi web sayfamda (<http://www.me.boun.edu.tr/vardar>) bulabilirsiniz.

Saygı ve sevgilerimle,
Öktem Vardar